

Fyzikální praktika 3

Pohyb nábojů v elektrickém a magnetickém poli

Petr Šafařík

Měřeno: 3. dubna 2007

Zkompilováno: 3. dubna 2007 v systému L^AT_EX 2_ε

1 Zadání

- Ověřit platnost vztahu $U_a = \frac{fn^2}{98r} \cdot I_f^2$ a určit ohniskovou vzdálenost el.-mag. čočky.
- Sestrojit graf závislosti $y = f_1(I_v)$
- Sestrojit graf závislosti $y = f_2 \frac{1}{\sqrt{U_a}}$

2 Měření

Poté, co jsem sestavil aparaturu dle návodu [2] jsem začal měřit. Prvním úkolem (viz část (1) na stránce 1) bylo ověření vztahu (1).

$$U_a = \frac{fn^2}{98r} \cdot I_f^2 \quad (1)$$

Výsledky teoretické hodnoty oproti hodnotám naměřeným jsou shrnuty v tabulce (1).

2.1 Ohnisková vzdálenost čočky

Prvně určíme ohniskovou vzdálenost el.-mag. čočky. Naměřené hodnoty 'nafitujeme' lineární funkcí a dásledně ze směrnice spočteme hledanou ohniskovou vzdálenost.

Výstup z fitu naměřených hodnot přímkou:

```
[3.4.2007 10:27 "/Graph1" (2454193)]  
Linear Regression for ukol1_Ifm2:  
Y = A + B * X
```

```
Parameter Value Error  
-----  
A -64,21889 31,63732  
B 107373,78027 2620,57735  
-----
```

Z tohoto fitu plyne, že v rovnici (1) je člen $\frac{fn^2}{98r}$ roven $\frac{fn^2}{98r} = (107000 \pm 3000)$
Je tedy jasné, že:

$$f = \frac{107000 \cdot 98r}{n^2}$$

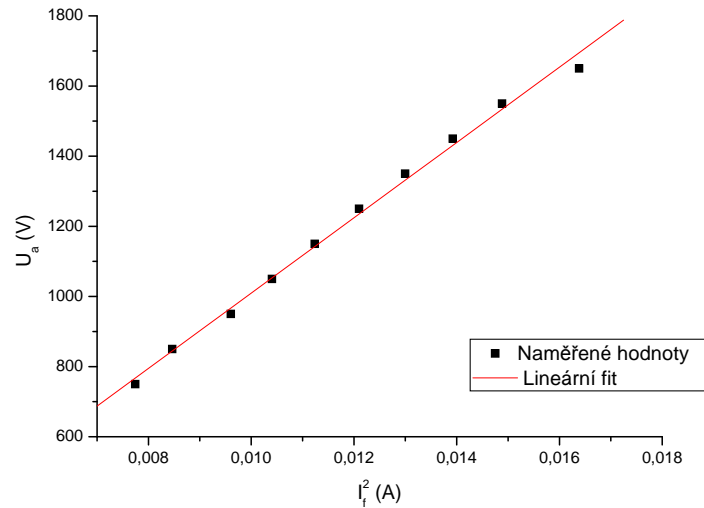
kde $n = 850$ je počet závitů v cívce
 $r = 2$ cm je poloměr cívky
 $98 = 98$ je konstanta.

$$f = (0,290 \pm 0,008) \text{ m}$$

2.2 Ověření vztahu (1)

Ověření vztahu (1) provedeme jako porovnání teoretických a naměřených hodnot U_a pro konkrétní I_a . Toto porovnání je v tabulce (1).

Obrázek 1: Ohnisková vzdálenost čočky - lineární fit naměřených hodnot

Tabulka 1: Porovnání teoretických a naměřených hodnot U_a

I_f [A]	$U_{a(meas)}$ [V]	$U_{a(theor)}$ [V]	ΔU_a [V]
0,01638	1650	1751,45796	101,45796
0,01488	1550	1591,10719	41,10719
0,01392	1450	1488,4827	38,4827
0,013	1350	1389,27903	39,27903
0,0121	1250	1293,49617	43,49617
0,01124	1150	1201,13413	51,13413
0,0104	1050	1112,19291	62,19291
0,0096	950	1026,6725	76,6725
0,00846	850	904,80592	54,80592
0,00774	750	827,83755	77,83755

Naměřené hodnoty jsou o něco menší, než vychází hodnoty teoretické, ale myslím, že to je v rámci chyby — vnitřní odpory součástek, kapacity apod. Podstatné je, že naměřené hodnoty vychází opět lineárně.

2.3 Ověření vztahu (2)

Druhým úkolem je ověření platnosti rovnice (2). Ověření bude probíhat ve dvou krocích: důkazu linearity funkce $y = f_1(I_v)$ a následně linearita funkce $y = f_1\left(\frac{1}{\sqrt{U_a}}\right)$.

$$y = \sqrt{\frac{e}{2m}} L_1 L_2 \frac{B}{\sqrt{U_a}} \quad (2)$$

2.3.1 Graf závislosti $y = f_1(I_v)$

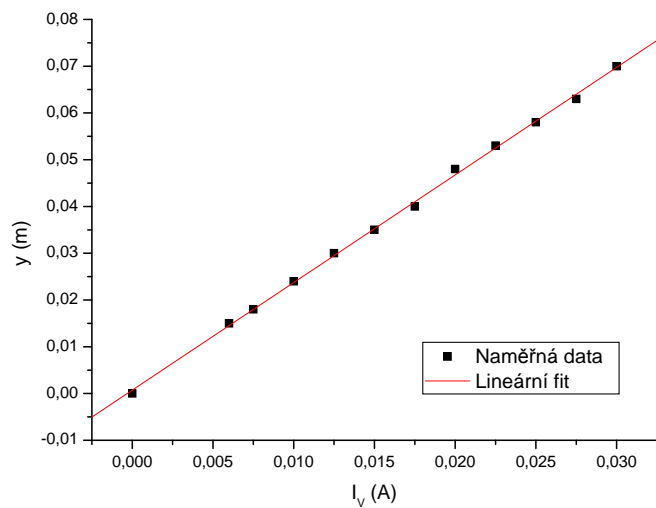
Tabulka 2: Závislost $y = f_1(I_v)$ pro $U_a = 1150$ [V]

I_a [A]	y [m]
0	0
0,005	0,015
0,0075	0,023
0,01	0,028
0,0125	0,035
0,015	0,04
0,0175	0,046
0,02	0,052
0,0225	0,058
0,025	0,058
0,0275	0,07
0,03	0,079

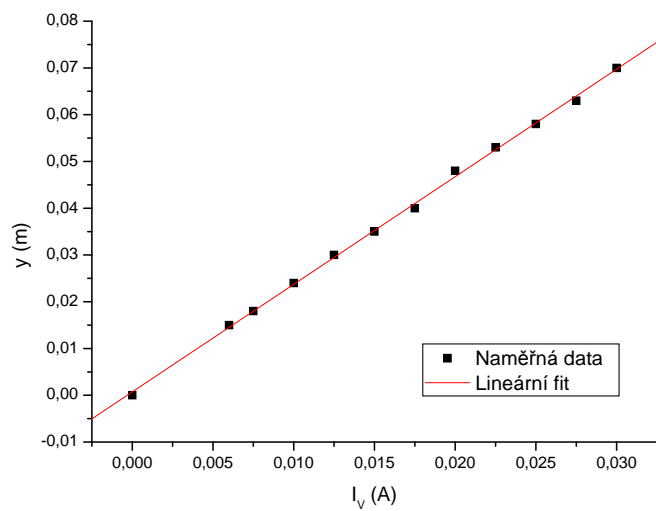
Tabulka 3: Závislost $y = f_1(I_v)$ pro $U_a = 1500$ [V]

I_a [A]	y [m]
0	0
0,006	0,015
0,0075	0,018
0,01	0,024
0,0125	0,03
0,015	0,035
0,0175	0,04
0,02	0,048
0,0225	0,053
0,025	0,058
0,0275	0,063
0,03	0,07

Obrázek 2: Graf závislosti $y = f_1(I_v)$ pro $U_a = 1150 [V]$

Obrázek 3: Graf závislosti $y = f_1(I_v)$ pro $U_a = 1500 [V]$

V obou případech vychází lineární tendence naměřených dat.

2.4 Graf závislosti $y = f_2 \frac{1}{\sqrt{U_a}}$

Tabulka 4: Závislost $y = f_1 \left(\frac{1}{\sqrt{U_a}} \right)$

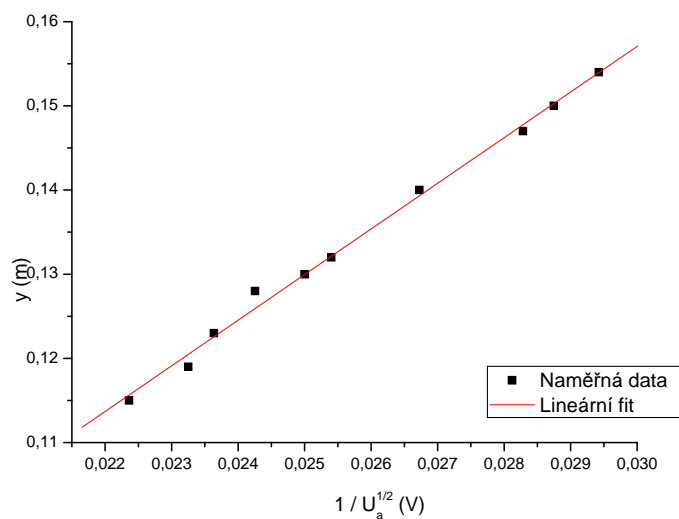
$\frac{1}{\sqrt{U_a}}$ [V]	y [m]
0,022	0,115
0,023	0,119
0,024	0,123
0,024	0,128
0,025	0,130
0,026	0,132
0,027	0,140
0,028	0,147
0,029	0,150
0,030	0,154

Tabulka 5: Závislost $y = f_1 \left(\frac{1}{\sqrt{U_a}} \right)$

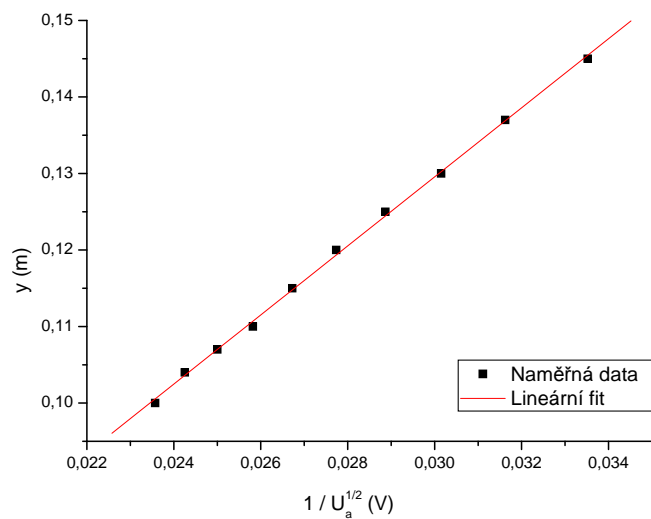
$\frac{1}{\sqrt{U_a}}$ [V]	y [m]
0,023	0,100
0,024	0,104
0,025	0,107
0,025	0,110
0,027	0,115
0,028	0,120
0,029	0,125
0,030	0,130
0,032	0,137
0,034	0,145

Opět v obou případech vychází lineární tendence naměřených dat (viz obrázky (4) a (5) na straně (7)).

Obrázek 4: Graf závislosti $y = f_1(I_v)$

Obrázek 5: Graf závislosti $y = f_1(I_v)$

3 Závěr

V tomto protokolu neuvádím jakoukoli teorii, protože je plně popsána v C.Tesař, D.Trunec, Z.Ondráček: Fyzikální praktikum III. [2].

V první části bylo mým úkolem ověřit rovnici (1). Toto jsem ověřil výpočtem a srovnání s naměřenými hodnotami. Rozdíl je dle mého v nezapočtených jevech.

Dále jsem určil ohniskovou vzdálenost elektromagnetické čočky. Tato hodnota vyšla $f = (0,290 \pm 0,008)$ m.

V druhé části jsem následně ověřil rovnici (2).

Celkem výsledky byly podle očekávání.

4 Poznámky

Reference

- [1] Origin 7.0 SR0 v7.0220(B220) — <http://www.OriginLab.com>
- [2] C.Tesař, D.Trunec, Z.Ondráček: Fyzikální praktikum III., KFE PřF MU, Brno, 2002
<ftp://ftp.muni.cz/pub/muni.cz/physics/education/textbook/praktikum3.pdf>
- [3] GNU Octave, version 2.1.72 (i486-pc-linux-gnu)